

TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇÜN DAĞILIMI

Gülcan ŞANTAŞ¹

Öz

Bu çalışma iç göç kavramının kavramsal olarak incelenmesi ve Türkiye'de iç göçün dağılımının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yayınlanan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 1993-1998-2003-2008-2013 verileri kullanılmıştır. TNSA'larda araştırmanın evrenini doğurgan yaşlardaki kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmalarda örneklem seçiminde ağırlıklı örnekleme yöntemi, çok aşamalı örnekleme yöntemi ve tabakalı küme örnekleme yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Araştırmaların örnekleme 1993 araştırmasında 6519, 1998 araştırmasında 8576, 2003 araştırmasında 8075, 2008 araştırmasında 7405 ve 2013 araştırmasında 9746'dır. Göç değişkeni araştırma kapsamındaki katılımcıların çocukluğunun geçtiği yerleşim yerine göre oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda dönemler itibarıyla kentte yaşayanların oranının sürekli arttığı, beş araştırma döneminde de ortaokul ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınların %60'dan fazlasının kentlerde yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca kentlerde yaşama oranı evli olmayanlarda, çalışmayan, sağlık sigortası olan ve Batı Bölgesi'nde yaşayanlarda daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, İç Göç, Göçmen, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması

^{*} Bu çalışma Gülcan ŞANTAŞ, (2018), "Türkiye'de İç Göçün Sağlık Hizmetleri Kullanımı ve Sağlık Statüsüne Etkisi" Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, Doktora Tezinden üretilmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi. Gülcan Şantaş, Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, gulcan.santas@bozok.edu.tr, Orcid No: 0000-0002-0488-9375

THE DISTRIBUTION OF DOMESTIC MIGRATION FLOWS IN TURKEY

Abstract

This study was carried out to examine the domestic migration conceptually and to determine the distribution of domestic migration in Turkey. For the purposes of the study, 1993-1998-2003-2008 and 2013 data of Turkey Demographic and Health Survey (TDHS), published by Hacettepe University Institute of Population Studies, were used in the study. The population of the study consists of women in reproductive ages in the TDHSs. The weighted sampling method, multi-stage sampling method and stratified cluster sampling methods were used in sampling in the research. The sample of the research was 6519 women in the 1993 research, 8576 women in the 1998 research, 8075 women in the 2003 research, 7405 women in the 2008 study and 9746 women in the 2013 study. The migration variable was formed by the childhood residential area of the participants in the scope of research. In the results of the study, it has been identified that the percentage of people living in urban areas has increased continuously, and more than 60% of women at secondary and higher education level live in urban areas for five research period. Also the percentage of living in cities was found higher in women who were unmarried, unemployed, those with health insurance and living in the Western Region.

Key Words: *Migration, Domestic Migration, Migrant, Turkey Demographic and Health Survey*

Giriş

Toplumun refahı ve ülkenin kalkınma potansiyeli üzerinde olumlu etkileri olabilen iç göç, aynı zamanda göç eden bireyler açısından sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik pek çok dezavantaj oluşturabilmektedir. Göçmenler, daha iyi istihdam koşulları beklentisiyle göç etmektedir. Ancak Türkiye'de kalkınma hızı göç sonucunda gelen işsiz göçmenlere istihdam sağlamada yetersiz olduğu için ve genellikle eğitim ve vasıf yetersizliğinden dolayı göçmenler genellikle büyük şehirlerde enformel sektörlerde ve daha çok katma değeri düşük ve marjinal işlerde çalışmaktadır. Bu durum göçmenler açısından arzu edilen yaşam koşullarına ulaşılamamasına sebep olduğu gibi göç edilen yerde de altyapı ve konut sorunlarına neden olabilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de önemli sonuçlar yaratma potansiyeline sahip olan iç göçün tanımlanması konusunda belirsizliklerin giderilmesine ve iç göçün ülke dinamikleri üzerindeki etkisinin sosyal politika zemininde daha fazla tartışılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada, öncelikle tanımlanması konusunda belirsizlikler bulunan iç göç değişkeni kuramsal olarak incelenmiştir. Daha sonra ise, Türkiye'de çeşitli sosyo-demografik (yaş, eğitim, eş eğitimi, medeni durum) ve sosyo-ekonomik özelliklere (çalışma durumu, sağlık sigortası mevcudiyeti, yaşanılan bölge) göre iç göçün dağılımı ele alınmıştır. Bu çalışmada Türkiye'de 25 yıllık bir dönemin iç göçe ilişkin seyri ortaya konulmaktadır. Bu çalışmanın Türkiye genelini temsil eden güncel verilerin kullanılması sebebiyle iç göç alanyazınına katkı sağlaması hedeflenmektedir. Doğurgan yaşlardaki kadınların temel özelliklerinin (yaş, eğitim, eş eğitimi, medeni durum, çalışma durumu, sağlık sigortası mevcudiyeti, yaşanılan bölge) dönemler itibarıyla ortaya konulması, Türkiye'de iç göçe ilişkin sosyal politikaların belirlenmesine ve bu konuda somut ve nitelikli adımların atılmasına katkı sağlayabilecektir. Bu çalışma sonuçlarının genellenebilmesi sebebiyle, çalışmanın bu konuyla ilgilenen araştırmacıların ve politika belirleyicilerin ilgisini çekeceği düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Göçün değişken yapısı ve bir süreci içermesi sebebiyle tanımlanması, ölçümü, çözümlenmesi, yorumlanması kuramsal ve görgül olarak zordur

(İçduygu ve Sirkeci, 1999, s. 249). Göç kavramının tanımlanması zor olmakla birlikte, kavram çeşitli şekillerde tanımlanmaya çalışılmaktadır. Göç, genellikle konutun daimi ya da geçici olarak değiştirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Ancak bu tanımda hareket edilen mesafe veya hareketin gönüllü veya istemsiz yapılması ile ilgili herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır ve dış ve iç göç arasında ayırım yapılmamaktadır (Lee, 1966, s. 49). Göç kavramı süresi, nedenleri ve yapısı ne olursa olsun, insanların yer değiştirdiği nüfus hareketi şeklinde tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2009, s. 22). Bir başka şekilde göç kısa veya uzun süreli, sürekli veya geçici olabilen bir yer değiştirme hareketi olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2004, s. 12-13). Bir başka tanımlamada ise belirli bir zamanda bir yerleşim yerinden diğerine sürekli yaşamak amacıyla gidenler, göç etmiş sayılmaktadır. Bu tanımda geçen zaman dilimi, yerleşme ve sürekli yaşamak kavramlarının göçün ve göçmenin tanımlanmasını zorlaştırdığı söylenebilir (Özby ve Yücel, 2001, s. 1-2).

Göç hareketine katılan insanlar “göçmen” olarak isimlendirilmektedir. Göç eden nüfus, sayım günündeki ikametgâh edilen yer ve beş yıl önceki ikametgâh edilen yer aynı olmayan kişiler şeklinde ifade edilmektedir (TÜİK, 2018). Uluslararası Göç Örgütü süresi, zamanı ve sebepleri farklı olmakla birlikte insanların yer değiştirdiği nüfus hareketini göç olarak tanımlamaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2009, s. 22). Bir kişi, ikametini bir siyasi veya idari sınırdan diğerine kaydırduğunda “göç” gerçekleşmektedir (Virupaksha vd., 2014, s. 233).

Göç tanımları yapılırken mekân ve zaman olmak üzere iki önemli unsur bulunmaktadır. Göç sürecinin nedeni ne olursa olsun temelinde mekânsal yer değişikliği ortaya çıkmaktadır. Ancak bu mekân değişikliğinin anlamlı bir uzaklık olması gerekmektedir (Tümtaş ve Ergun, 2016, s. 1349). Göç tanımında ikinci önemli unsur ise zaman kavramıdır. Göç edilen zamanın sınırları konusunda alanyazında bir fikir birliği bulunmamaktadır.

Süresi, mesafesi ve yapısı itibarıyla göç, farklı bağlamlarda ele alınabilmektedir (Tacoli, 2011, s. 5). Göçler amaçlarına, gerçekleştirilme şekline, göç edenlerin ve göç edilen bölgenin özelliklerine göre sınıflanabilmektedir (Adıgüzel, 2016, s. 17). Ayrıca göçe yönelik isteğe bağlı (gönüllü)-isteğe bağlı olmayan (zorunlu),

kısa süreli-uzun süreli, iç göç-dış göç gibi sınıflamalar da yapılmaktadır. Göç sınıflamaları arasında dış göç ve iç göç sınıflaması öne çıkmaktadır (Kara, 2017, s. 11; King ve Skeldon, 2010, s. 1620; İçduygu ve Sirkeci, 1999, s. 250). Dış göç, bir ülkeden bir başka ülkeye yapılan göç hareketidir (Sayın vd., 2016, s. 2). Uluslararası göç olarak da ifade edilen kavram, geçici ve kalıcı şekilde başka bir ülkeye yerleşmek olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımın yapılabilmesi için, uluslararası bir sınırın geçilmesi söz konusudur (Uluslararası Göç Örgütü, 2009, s. 59). Ülkeler demografik özellikleri ve bölgeler arasındaki ekonomik gelişmişlikleriyle farklılaşmakta; ekonomiler küresel olarak yeniden yapılanmaya zorlanmaktadır (Akıncı vd., 2015, s.62; Güllüoınar, 2012, s. 56).

Göçün bir türü olan iç göç, aynı ülke içinde bir bölgeden, ilden ve yerleşim biriminden diğereine yapılan göç şeklinde ifade edilmektedir (Sağlam, 2006, s. 34). Ulusal bir sınırın aşılması uluslararası göç ve göçmenin tanımının yapılması için yeterli olmakla birlikte, iç göçün mekânsal boyutunun uygun şekilde nasıl tanımlanacağı konusunda herhangi bir uzlaşma bulunmamaktadır (Niedomysl vd., 2017, s. 1). Uluslararası göç, iç göçle bağlantılıdır. Karmaşık, sürekli değışen ve gelişen insan hareketliliğinde iç göç uluslararası göçe bağlıdır (Skeldon, 2017, s. 7). Ancak, iç göç ve dış göç arasında göç birimleri arasındaki mesafeler (fiziki, ekonomik, vb.), göç hareketinin siyasal kontrol edilebilirliği ve göç edilen bölgedeki uyum sorunları açısından belirgin farklılıklar bulunmaktadır (İçduygu ve Sirkeci, 1999, s. 250). Hacim olarak uluslararası hareketlerden daha geniş olan iç göç, dış göçe göre nispeten daha az anlaşılmıştır (Catney, 2016, s. 175) ve küreselleşmenin bir parçası olarak giderek yaygınlaşmaktadır. Bu sebeple, bu konuda küresel sosyal politika zemininde yapılan tartışmalar artmaktadır (Nielsen vd., 2005, s. 353).

Göçün bir türü olan iç göç, bir ülke içinde ikametgâhın değıştirilmesi olarak ifade edilmektedir. İç göç, doğum ve ölüm kadar yaygın olan bir demografik değışkendir (Ginsburg vd., 2016, s. 59). Bir başka tanımda iç göç, ülke sınırları içinde bölgeler arası yer değıştirme hareketi olarak ifade edilmektedir (Hecht vd., 2015, s. 7). Artan kentleşmeyle birlikte gelişen iç göç, uluslararası göçe karşılaştırıldığında daha fazla görülmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2005, s. 10). Toplam 80.810.525 olan Türkiye nüfusu içinde 2018 yılında 2.256,083 kişinin bölgeler arasında yer değıştirdiğı belirlenmiştir (TÜİK, 2018).

Göçmenler heterojen bir gruptur ve göç kararının verilmesinde bireylerin kontrolü içinde ve dışında birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörlerin etkileşimi sebebiyle, göç nedenleri çok yönlüdür (Fellmeth vd., 2016, s. 74). Göç hareketi yalnızca bir yer değiştirme süreci olmayıp, yaşanan nüfus hareketliliğinin sebep ve sonuçları genellikle ekonomik temelli olmaktadır. Ancak çoğunlukla hem göçün geldiği hem de göç alan yerleşim alanları bakımından sosyal, kültürel ve siyasi yapı açısından birçok etkisi bulunmaktadır (Atalay ve Öztürk, 2016, s. 520). Göç nedenleri ekonomik (maddi), bireysel, ailevi, güvenlik, geri dönüş ve diğer nedenlerle gerçekleşen göçler olmak üzere altı gruba ayrılmaktadır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2006, s. 23).

Uluslararası göç kadar etkili olan (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 98) iç göç olgusunun sağladığı birçok avantaj bulunmaktadır. İç göçler tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu arasında bağlantıları sağlamada önemli rol oynamaktadır. Kırdan kente yapılan göçlerle, üretimin ihtiyaç duyduğu insangücü ve sermaye sağlanmaktadır. Böylece ülkenin gelişmesi ve kalkınması hızlanmaktadır (Dücan, 2016, s. 169). Kalkınma sürecinde iç göç, hizmet ve sanayi sektörlerinde üretimi meydana getiren insangücünü sağlamaktadır. Dolayısıyla iç göçün ekonomiye yansımaları olumlu olarak değerlendirilmektedir (Bahar ve Korkmaz Bingöl, 2010, s. 55). Düşük ve orta gelirli ülkelerde geçim kaynaklarının sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Ginsburg vd., 2016, s. 60). Buna ek olarak göçmenler göç ettikleri yerleşim yerinin sosyal ve kültürel özelliklerini gittikleri yerlere götürmektedirler. Bu durum, kültürel etkileşime zemin hazırlamaktadır (Tümtaş ve Ergun, 2016, s. 1352).

İç göç, ülkenin gelişmişlik göstergelerine katkı sağlarken birçok olumsuzluğu da beraberinde getirebilmektedir. Yüksek eğitim düzeyine sahip genç sayısının artışı, kentte iş arayanların sayısında orantısız şekilde artışa yol açmaktadır. Daha iyi işlerde çalışma beklentisi ile kentlere gelen göçmenler için göç ettikleri yerleşim yerlerinde iş imkânları yetersiz kaldığından işgücü arzı işgücü talebini karşılayamamaktadır. Bu durum da büyük şehirlere göç eden göçmenlerin enformel sektörlerde ve daha çok katma değeri düşük

işlerde çalışmasına sebep olmaktadır. Büyük şehirlerde marjinal işlere yönelen göçmenler, yüksek işsizlik oranlarını daha da kronikleştirmektedir. Göç, göç veren bölgelerin işsizlik sorununu da çözememektedir (Bahar ve Korkmaz Bingöl, 2010, s. 55).

Türkiye'de Göç Profili

Tablo 1'de Türkiye'ye ilişkin göç istatistikleri görülmektedir. Tablo incelendiğinde ikamet izniyle Türkiye'de bulunan yabancı sayısının, Uluslararası Koruma Başvurusu sayısının ve Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin sayısının yıllar itibariyle arttığı görülmektedir.

Tablo 1. Türkiye'de Göç Profili

Yıl	İkamet İzniyle Türkiye'de Bulunan Yabancı Sayısı	Uluslararası Koruma Başvurusu	Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler
2005	178.964	-	-
2006	200.058	-	-
2007	225.208	-	-
2008	174.926	-	-
2009	163.326	-	-
2010	182.301	8.932	-
2011	234.268	17.925	-
2012	321.548	29.678	14.237
2013	313.692	30.311	224.655
2014	379.804	34.112	1.519.286
2015	422.895	64.232	2.503.549
2016	461.217	66.167	2.834.441
2017	593.151	112.415	3.426.786
2018	856.470	114.537	3.623.192
2019	1.027.784	-	3.634.378

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). Göç İstatistikleri.

Türkiye sınırları içinde gerçekleşen iç göçün verileri, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından toplanmaktadır ve yıllık olarak yayınlanmaktadır.

Toplam 80.810.525 olan Türkiye nüfusu içinde 2.256.083 kişinin bölgeler arasında yer değiştirdiği belirlenmiştir. Güncel rakamlar ile net göç değerlendirildiğinde İstanbul, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde verilen göçlerin alınan göçlerden daha fazla olduğu söylenebilir (bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Türkiye’de İç Göçün İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasına Göre Dağılımı (2016-2017)

İBBS 1. Düzey	Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı (%)
Türkiye	80 810 525	2 256 083	2 256 083	0	0,0
İstanbul	15 029 231	416 587	422 559	- 5 972	-0,4
Batı Marmara	3 503 609	139 175	104 090	35 085	10,1
Ege	10 383 963	238 382	194 727	43 655	4,2
Doğu Marmara	7 824 597	262 226	183 508	78 718	10,1
Batı Anadolu	7 871 847	230 150	203 454	26 696	3,4
Akdeniz	10 303 984	224 699	233 992	- 9 293	-0,9
Orta Anadolu	3 977 447	114 913	127 408	- 12 495	-3,1
Batı Karadeniz	4 574 182	167 734	176 686	- 8 952	-2,0
Doğu Karadeniz	2 633 417	105 506	138 995	- 33 489	-12,6
Kuzeydoğu Anadolu	2 188 214	76 423	123 122	- 46 699	-21,1
Ortadoğu Anadolu	3 854 869	110 054	144 952	- 34 898	-9,0
Güneydoğu Anadolu	8 665 165	170 234	202 590	- 32 356	-3,7

Kaynak: TÜİK (2018). Göç İstatistikleri.

Türkiye'de İç Göçün Yönü

İç göçler dokuz farklı türde yapılabilmektedir (İçduygu ve Sirkeci, 1999, s. 253). Türkiye'de iç göç kırdan kıra, kentten kıra, kentten kente ve kırdan kente doğru bir seyir izlemektedir (Pazarlıoğlu, 2007, s. 121) ve yoğunluklu olarak 1950'li yıllarda sanayileşme ve kentleşme ile birlikte ortaya çıkmıştır. Bu yıldan itibaren yoğun şekilde yaşanmaya başlamıştır. Bu dönemde (1940-1960), Marshall yardımları çerçevesinde Türkiye'ye traktörler gönderilmiş ve tarım topraklarının işlenmesinde traktörlerin kullanılması hız kazanmıştır. Ancak traktörlerin kullanımı, kırsal alanlarda temel üretim ve geçim yapısı tarım olan birçok insanın işsiz kalmasına yol açmış ve işsiz kalan insanlar, ülke içinde nüfus hareketliliğine yönelmiştir.

1970-1980 yıllarından sonra ise nüfus yoğunluğu kentlerde daha fazlalaşmış ve kentten kente göçler artış göstermiştir (Güreşçi, 2010, s. 79). Türkiye'de serbest piyasa ekonomisinin gündeme geldiği 1980-1990 döneminde ise bir yandan özelleştirme ve modernleşme yolunda çaba gösterilirken, diğer taraftan Türkiye siyasi olarak belirsizliğin yüksek olduğu dönemlerden geçmiştir. Bu dönemde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde siyasi çalkantılar ve terör sebebiyle zorunlu iç göçler meydana gelmiştir.

Son yıllarda Türkiye'de iç göç, ekonomik yönden geri kalmış doğu bölgelerinden gelişmiş ve sanayileşmiş batı bölgelerine doğru gerçekleşmektedir (Aksu ve Sevil, 2010, s. 135; Çelik, 2006, s. 151; Karpat, 2003, s. 105). Ekonomik nedenlere ek olarak güvenlik nedeni ile göç yaygın şekilde görülmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nin kırsal alanlarında yaşayanlar, bölgelerin kent merkezlerine ya da Batı'daki büyük kentlere göç etmektedir (Aksu ve Sevil, 2010, s. 135). Ayrıca turizm merkezlerine doğru gerçekleşen iç göçte iş olanaklarının fazlalığı, sanayi ve ticaret merkezleri ile iklim koşullarının daha elverişli olması etkili olmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2007, s. 11). İç göç ana çekim merkezi olan illerde yoğunlaşınca, bireyler göç alma potansiyeli olan çevre illere yönelmektedir (Bülbül ve Köse, 2010, s. 79).

Yöntem

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma iç göçün kuramsal olarak incelenmesi ve Türkiye’de iç göçün dağılımının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Türkiye genelini temsil eden veri kullanılması ve bu nedenle çalışma sonuçlarının genellenebilmesi nedeniyle çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın Veri Kaynağı ve Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 5 yılda bir gerçekleştirilen “Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 1993-1998-2003-2008-2013” verileri kullanılmıştır. TNSA’larda “hanehalkı soru kâğıdı” ve 15-49 yaş aralığındaki kadınlar için “kadın soru kâğıdı” kullanılmaktadır. Hanehalkı soru kâğıdı ile örneklem kapsamındaki hanelerde yaşayan kişilere ve hanelere ilişkin bilgiler toplanmaktadır. Kadın soru kâğıdında hanehalkı listesinde yer alan, 15-49 yaş aralığındaki kadınların temel özellikleri, göç tarihçeleri, evliliklerine ilişkin bilgiler, çalışma tarihçeleri, beslenme durumları gibi konulara ilişkin sorular yer almaktadır.

Çalışmanın Evren ve Örnekleme

TNSA’larda araştırmanın evrenini doğurgan yaşlardaki kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmalarda örneklem seçiminde ağırlıklı örnekleme yöntemi, çok aşamalı örnekleme yöntemi ve tabakalı küme örnekleme yöntemlerinden yararlanılmaktadır. Tablo 3’te TNSA’larda görüşülen kadın sayıları görülmektedir. 1993 araştırmasında 6519 kadın ile görüşme yapılmışken bu sayı 2013 araştırmasında 9746’dır.

Tablo 3. Araştırmalarda Görüşülen Kadın Sayıları

Görüşme Yapılan Kadınlar	1993	1998	2003	2008	2013
	6519	8576	8075	7405	9746

Çalışmanın Değişkenleri

Göç değişkeni: Çalışmada göç durumu değişkeni kadının çocukluğunun geçtiği yerleşim yerine göre belirlenmektedir. Kadının çocukluğunun geçtiği

yerleşim yeri kır, şu an yaşamakta olduğu yer kent ise “kırdan kente göç etmiş” kategorisinde, çocukluğun geçtiği yerleşim yeri kent, şu an yaşamakta olduğu yer kır ise “kentten kıra göç etmiş”, yaşam boyu hiç göç etmemiş ve şu an kentte yaşıyor ise veya göç etmiş ama hem çocukluğun geçtiği yer, hem de şu an yaşadığı yer kent ise “kentte yaşıyor” kategorisinde, kadın hiç göç etmemişse ve şu an kırdan yaşıyor ise veya göç etmiş ancak çocukluğun geçtiği ve araştırma tarihinde yaşadığı yerleşim yerlerinin her ikisi de kır ise “kırdan yaşıyor” kategorisinde yer almaktadır (Tezcan ve Eryurt, 2006: 17).

Yaş: Yaş değişkeni kategorik olup, 15-19, 20-29, 30-39 ve 40-49 şeklinde gruplandırılmıştır.

Eğitim: Beş veri setinde standardizasyonu sağlamak için eğitim değişkeni eğitimi yok/ilkokul bitirmemiş, ilkokul, ortaokul ve üzeri eğitim düzeyinde olma şeklinde üç kategoriye ayrılmıştır.

Eş eğitimi: Araştırmaya katılan kadınların eşlerinin eğitim düzeyidir.

Medeni durum: Araştırma anı itibariyle medeni durumu göstermekte ve evli ya da bekâr şeklinde gruplanmaktadır.

Çalışma: Çalışma değişkeni araştırma tarihi itibariyle herhangi bir işte istihdam edilme durumunu göstermektedir.

Sağlık sigortası: Özel ya da kamu herhangi bir sağlık sigortası kapsamında olma durumudur.

Yaşanılan bölge: Araştırma anı itibariyle bulunulan bölge yaşanılan bölgeyi gösteren değişkendir.

Veri Analizi

Çalışmada veriler yüzde ve sayılar yardımıyla tanımlayıcı olarak verilmiştir. Diğer bir ifadeyle tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından beş yılda bir kez gerçekleştirilen Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması verileri kullanılmıştır. Bu nedenle bu çalışma yararlanılan veri kaynağı doğrultusunda oluşturulma kısıtlılığına sahiptir.

Bulgular

Tablo 4'te araştırma kapsamında yer alan katılımcılara ilişkin temel özellikler verilmektedir. Katılımcıların göç durumlarına göre dağılımı incelendiğinde 1993 döneminde katılımcıların %34,3'ü kentlerde yaşarken, bu oran 2013 döneminde %58,5'e yükselmiştir. 1993-2013 döneminde kırsal yerleşim alanında yaşayanların oranı sürekli azalmıştır. Kırdan kente göç oranı beş dönemde de %20 ve üzerinde iken kentten kıra göç %3-5 aralığında değişmiştir.

Katılımcıların yaşlarına göre dağılımlarına bakıldığında beş araştırma döneminde de 20-29 ve 30-39 yaş gruplarında yer alanların oranı daha fazladır. Katılımcıların 1993'te %5,1'i 15-19 yaş grubunda yer alırken bu oran 2013'te %16,1'e yükselmiştir. 1993'te 20-29 yaş grubunda yer alanların oranı %34,5, 30-39 yaş grubunda yer alanların oranı %36,1 ve 40-49 yaş grubunda yer alanların oranı %24,2 iken bu oranlar 2013 döneminde sırasıyla %29,0, %31,6 ve %23,3'tür.

Araştırma kapsamında yer alan kadınların eğitim düzeyleri incelendiğinde dönemler itibarıyla eğitim düzeyinin yükseldiği görülmektedir. Kadınların 1993 döneminde %33,7'si eğitimi yok/ilkokul bitirmemiş ve %51,2'si ilkokul mezunu iken bu oranlar sırasıyla 2013 döneminde %12,0 ve %34,6'ya düşmüştür. Ortaokul ve üzeri eğitim düzeyindekilerin oranı 1993 döneminde %15,1, 2013 döneminde %53,4 olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında yer alan kadınların eşlerinin eğitim düzeyleri de dönemler itibarıyla yükselme göstermiş ve 1993-2013 dönemlerinde eğitimi olmayan/ilkokul bitirmemişlerin oranı %11'den %3,6'ya düşerken ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip olma oranı %20'den %27'ye yükselmiştir.

Araştırmanın katılımcılarının medeni durumlarına göre dağılımları incelendiğinde beş araştırma döneminde de evli olanların oranı %60 ve üzerindedir. Evli olanların oranı 1993'te %96,2 iken 2013 döneminde %68,3'tür. Beş araştırma döneminde de çalışmayan kadınların oranı çalışan kadınların oranından daha yüksektir. Çalışan kadın oranı 1993 döneminde %34,1 ve 2013 döneminde %19,0'dur. Sağlık sigortası kapsamında yer alma oranı 1993-

2013 dönemlerinde sürekli artış göstermiş ve 1993 döneminde %56,3 olan oran 2013 döneminde %89,4'e yükselmiştir. Katılımcıların yaşadıkları bölgeye göre dağılımları incelendiğinde beş araştırma döneminde de Batı Bölgesi ilk sırada ve Kuzey Bölgesi ise son sırada yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Temel Özellikleri

Temel Özellikler	1993		1998		2003		2008		2013	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Göç Durumu										
Kentte Yaşiyor	2235	34,3	3686	43,0	3295	40,8	3568	48,2	5698	58,5
Kırda Yaşiyor	2116	32,5	2424	28,3	2034	25,2	1444	19,5	1529	15,7
Kırdan Kente Göç Etmiş	1867	28,6	1905	22,2	2328	28,8	1965	26,5	2043	21,0
Kentten Kıra Göç Etmiş	214	3,3	430	5,0	278	3,4	331	4,5	298	3,1
Cevapsız	87	1,3	130	1,5	140	1,7	97	1,3	178	1,8
Yaş										
15-19	332	5,1	1720	20,1	238	2,9	183	2,5	1572	16,1
20-29	2252	34,5	2955	34,5	2525	31,3	2189	29,6	2828	29,0
30-39	2356	36,1	2283	26,6	2909	36,0	2716	36,7	3078	31,6
40-49	1580	24,2	1618	18,9	2403	29,8	2317	31,3	2267	23,3
Eğitim										
Eğitim yok/ İlkokul Bitirmemiş	2196	33,7	1861	21,7	1761	21,8	1358	18,3	1168	12,0
İlkokul	3339	51,2	5158	60,1	4339	53,7	3840	51,9	3371	34,6
Ortaokul ve Üzeri	984	15,1	1556	18,1	1975	24,5	2207	29,8	5207	53,4

Eş Eğitim										
Eğitim yok/ İlkokul Bitirmemiş	715	11,0	583	6,8	596	7,4	370	5,0	353	3,6
İlkokul	4498	69,0	4953	57,8	5098	63,1	3595	48,6	4052	41,6
Ortaokul ve Üzeri	1305	20,0	645	7,5	2370	29,4	3398	45,9	2632	27,0
Cevapsız	2	0,0	2395	27,9	11	0,1	42	0,6	2700	27,8
Medeni Durum										
Evli	6271	96,2	5921	69,0	7672	95,0	6999	94,5	6655	68,3
Evlenmemiş/ Ayrılmış/ Eşi Ölmüş	248	3,8	2655	31,0	403	5,0	406	5,5	3091	31,7
Çalışma Durumu										
Çalışıyor	2218	34,1	3019	35,2	2182	27,0	1507	20,4	1855	19,0
Çalışmıyor	4292	65,8	5543	64,6	5892	73,0	2982	40,3	3505	36,0
Cevapsız	8	0,1	14	0,2	1	0,0	2916	39,4	4385	45,0
Sağlık Sigortası										
Var	3672	56,3	4857	56,6	5340	66,1	6198	83,7	8713	89,4
Yok	2726	41,8	3634	42,4	2720	33,7	1193	16,1	1028	10,5
Cevapsız	121	1,9	85	1,0	15	0,2	14	0,2	5	0,1
Yaşanan Bölge										
Batı	2325	35,7	3204	37,4	3286	40,7	3252	43,9	4154	42,6
Güney	998	15,3	1258	14,7	1028	12,7	894	12,1	1235	12,7
Orta	1520	23,3	1985	23,1	1867	23,1	1631	22,0	2004	20,6
Kuzey	612	9,4	692	8,1	590	7,3	477	6,4	654	6,7
Doğu	1064	16,3	1437	16,8	1305	16,2	1151	15,5	1699	17,4
Toplam	6519	100,0	8576	100,0	8075	100,0	7405	100,0	9746	100,0

Tablo 5'te ve Tablo 6'da dönemler itibariyle katılımcıların temel özelliklerine göre göç durumunun dağılımı verilmektedir. Dönemler itibariyle 2003 dönemi dışında kentte yaşayanların oranının sürekli arttığı görülmektedir. 1993 döneminde %34,8 olan kentte yaşayanların oranı 2013 döneminde %59,6'ya çıkmıştır. Kırdaki yaşayanların oranı ise 1993-2013 dönem aralığında %32,9'dan %16,0'ya kentten kıra göç edenlerin oranı %29,0'dan %21,4'e ve kentten kıra göç edenlerin oranı ise %3,3'ten %3,1'e düşmüştür.

Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde, 1993-2013 döneminde dört yaş grubunda da kentte yaşayanların oranının arttığı görülmektedir. 2013 döneminde kentte yaşayanlarda ilk sırayı 15-19 yaş grubundaki kadınlar almaktadır. Kırdaki yaşayanlarda ise ilk sırayı 40-49 yaş grubundaki kadınlar almaktadır. Kırdan kente ve kentten kıra göç etme 40-49 yaş grubundaki kadınlarda diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir.

Göç durumunun eğitim açısından dağılımına bakıldığında beş araştırma döneminde de ortaokul ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınların %60'dan fazlası kentlerde yaşamaktadır. Kırsal yerleşim alanında yaşama ve kırdan kente göç etme, eğitimi olmayan/ilkokul bitirmemiş kadınlarda daha yüksektir.

Eş eğitimi ile göç durumu arasındaki ilişki kadınların eğitimi ile göç arasındaki ilişki ile benzerlik göstermektedir. Medeni durum açısından göç durumunun dağılımına bakıldığında beş araştırma döneminde de kentlerde yaşama oranı evli olmayanlarda, kırsal yerleşim alanlarında yaşama ve kırdan kente göç etme oranı evli olanlarda daha yüksektir.

Beş araştırma döneminde de kentlerde yaşamanın çalışmayan kadınlarda, kırsal yerleşim alanlarında yaşama ve kırdan kente göç etme oranının ise çalışan kadınlarda daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Kentlerde yaşama sağlık sigortası olan kadınlarda kırsal yerleşim alanlarında yaşama ve kırdan kente göç etme oranı ise sağlık sigortası olmayan kadınlarda yüksek olduğu gözlenmektedir.

Kentlerde yaşama, Batı Bölgesi'nde yaşayanlarda daha yüksektir. Kırdaki yaşama ve kentten kıra göç etme Kuzey ve Doğu Bölgeleri'nde yaşayanlarda ve kırdan kente göç ise Batı ve Güney Bölgeleri'nde yaşayanlarda daha yüksektir.

Tablo 5. Katılımcıların Temel Özelliklerine Göre Göç Durumunun Yüzde Dağılımı (1993-2003)

Temel Özellikler	1993				1998				2003			
	Göç Durumu				Göç Durumu				Göç Durumu			
	Kente Yaşiyor	Kırda Yaşiyor	Kırdan Kente Göç Etmiş	Kenitten Kıra Göç Etmiş	Kente Yaşiyor	Kırda Yaşiyor	Kırdan Kente Göç Etmiş	Kenitten Kıra Göç Etmiş	Kente Yaşiyor	Kırda Yaşiyor	Kırdan Kente Göç Etmiş	Kenitten Kıra Göç Etmiş
Yaş												
15-19	37,6	31,8	22,4	8,2	50,3	34,7	9,5	5,5	45,3	26,7	22,5	5,5
20-29	38,5	31,3	26,2	4,0	47,4	25,9	20,9	5,9	45,9	24,2	25,4	4,5
30-39	34,8	32,4	30,0	2,7	39,8	27,2	28,3	4,7	41,1	26,3	29,2	3,4
40-49	28,7	36,2	33,0	2,2	35,1	29,5	31,5	3,9	37,2	26,2	34,3	2,3
Eğitim												
Eğitimi yok/ İlkokul Bitirmemiş	18,3	45,9	32,4	3,3	22,2	39,9	33,1	4,8	21,6	35,7	38,2	4,4
İlkokul	33,0	32,2	31,5	3,3	40,9	31,1	22,9	5,1	33,7	29,6	33,6	3,1
Ortaokul ve Üzeri	79,5	4,9	12,2	3,3	80,0	6,3	8,4	5,3	78,6	6,9	11,0	3,5
Eş Eğitim												
Eğitim yok/ İlkokul Bitirmemiş	18,7	49,4	29,4	2,5	23,6	38,0	31,9	6,6	29,1	33,2	33,3	4,4
İlkokul	29,0	36,4	31,0	3,5	36,6	29,2	29,0	5,1	32,9	30,9	32,8	3,5
Ortaokul ve Üzeri	63,8	11,2	21,9	3,1	77,5	5,6	13,6	3,3	63,8	12,1	20,7	3,4
Medeni Durum												
Evli	34,2	33,0	29,4	3,5	38,9	28,0	28,0	5,1	41,0	25,8	29,5	3,6
Evlenmemiş/ Ayrılmış/Eşi Ölmüş	49,6	29,9	20,5	0,0	54,1	30,2	10,6	5,1	51,2	21,6	26,5	0,8
Çalışma Durumu												
Çalışıyor	23,8	56,1	16,6	3,5	33,9	44,4	16,7	4,9	37,2	39,5	19,3	4,0
Çalışmıyor	40,4	20,9	35,5	3,2	48,9	20,2	25,8	5,2	43,1	20,6	33,0	3,3

Sağlık Sigortası												
Var	43,0	19,9	34,0	3,1	52,6	19,0	23,8	4,6	46,3	20,9	29,5	3,3
Yok	24,4	49,5	22,6	3,6	31,8	41,5	20,9	5,8	32,2	34,9	29,0	3,9
Yaşanan Bölge												
Batı	43,3	21,8	32,3	2,6	52,7	15,4	28,5	3,3	47,8	16,1	33,8	2,4
Güney	36,5	28,9	31,1	3,5	45,2	31,8	18,9	4,2	42,1	26,6	27,6	3,7
Orta	31,6	36,4	29,8	2,2	39,3	32,4	22,2	6,1	39,2	29,0	28,3	3,5
Kuzey	15,0	56,8	23,2	4,9	26,8	48,3	18,0	7,0	27,7	45,7	21,4	5,3
Doğu	30,8	41,7	22,2	5,3	36,6	40,3	15,5	7,6	35,4	34,3	24,9	5,4
Toplam	34,8	32,9	29,0	3,3	43,6	28,7	22,6	5,1	41,5	25,6	29,3	3,5

Tablo 6. Katılımcıların Temel Özelliklerine Göre Göç Durumunun Yüzde Dağılımı (2008-2013)

Temel Özellikler	2008				2013			
	Göç Durumu				Göç Durumu			
	Kentte Yaşıyor	Kırdan Yaşıyor	Kırdan Kentte Göç Etmış	Kentten Kırdan Göç Etmış	Kentte Yaşıyor	Kırdan Yaşıyor	Kırdan Kentte Göç Etmış	Kentten Kırdan Göç Etmış
Yaş								
15-19	47,0	27,3	18,6	7,1	72,5	17,4	7,7	2,4
20-29	53,9	19,0	21,3	5,8	64,2	14,8	17,9	3,0
30-39	49,6	17,7	27,9	4,7	57,1	13,5	26,1	3,3
40-49	43,2	22,2	31,7	3,0	47,9	19,7	28,9	3,5
Eğitim								
Eğitimi yok/ İlkokul Bitirmemiş	26,0	33,0	36,9	4,1	32,1	29,4	34,9	3,6
İlkokul	40,3	22,9	32,7	4,1	42,7	20,7	33,6	3,0
Ortaokul ve Üzeri	78,6	5,8	10,1	5,6	77,0	9,8	10,2	3,1

Eş Eğitim								
Eğitim yok/ İlkokul Bitirmemiş	28,9	32,7	34,6	3,8	32,2	27,0	35,9	4,9
İlkokul	36,7	27,0	32,2	4,0	43,9	21,2	31,6	3,3
Ortaokul ve Üzeri	64,2	10,3	20,4	5,1	72,0	7,0	17,7	3,4
Medeni Durum								
Evli	48,1	20,0	27,2	4,7	53,2	16,5	26,8	3,5
Evlenmemiş/ Ayrılmış/Eşi Ölmüş	60,5	16,3	20,9	2,3	73,0	14,8	9,8	2,4
Çalışma Durumu								
Çalışıyor	33,6	40,6	20,4	5,4	47,7	29,6	19,6	3,1
Çalışmıyor	55,1	13,2	27,5	4,1	63,2	10,1	23,2	3,4
Sağlık Sigortası								
Var	50,4	17,8	27,2	4,6	61,0	14,5	21,4	3,1
Yok	40,8	30,0	25,0	4,2	46,3	28,8	21,3	3,6
Yaşanan Bölge								
Batı	55,8	10,1	30,2	4,0	65,0	8,1	25,1	1,8
Güney	43,4	23,6	28,2	4,8	58,7	16,1	21,6	3,6
Orta	49,2	24,2	23,5	3,1	64,8	15,1	17,6	2,4
Kuzey	31,8	36,4	23,4	8,4	37,5	37,0	19,0	6,5
Doğu	40,3	30,5	22,9	6,2	49,5	27,6	17,6	5,3
Toplam	48,8	19,8	26,9	4,5	59,6	16,0	21,4	3,1

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, göç ve iç göçün kavramsal olarak incelenmesi ve Türkiye'de iç göçün dağılımının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda kentte yaşayanların oranının sürekli arttığı görülmektedir. Beş araştırma döneminde de tüm yaş gruplarında kentte yaşayanların oranı artmıştır.

Beş araştırma döneminde de ortaokul ve üzeri eğitim düzeyindeki kadınların %60'dan fazlası kentlerde yaşamaktadır. Kırsal yerleşim alanında yaşama ve kırdan kente göç etme, eğitimi olmayan/ilkokul bitirmemiş kadınlarda daha yüksektir. Eş eğitimi ile göç durumu arasındaki ilişki kadınların eğitimi ile göç arasındaki ilişki ile benzerlik göstermektedir. Kentler genel olarak eğitim olanakları açısından daha fazla imkâna, eğitim sektöründen daha yüksek sayıda ve daha yüksek nitelikte iş gücü sayısına sahip olmaktadır. Dolayısıyla, eğitim imkânlarının fazlalığının kentlerdeki eğitim düzeyini yükselttiği söylenebilir. Ayrıca, kentler giderek artan lise ve üniversite sayılarıyla eğitim amaçlı yapılan göçleri artırabilmektedir (Işık, 2009, s. 28). Buna ek olarak, eğitilmiş bireyler aldıkları eğitimi buldukları yerde değerlendiremiyorlarsa göç etmektedirler (Pazarlıoğlu, 2007, s. 129). Türkiye için düşünüldüğünde sanayileşmenin etkisiyle birlikte istihdam olanakları kentlerde kırsal alana göre genellikle daha fazla olmaktadır. Kentler eğitilmiş iş gücüne daha nitelikli istihdam olanakları sunmasıyla zaten belirli bir eğitime sahip bireyleri de çekmektedir. Dolayısıyla kentlerde yaşayan eğitilmiş sayısı bu sebeple de artış gösterebilmektedir.

Kentlerde yaşama çalışmayan kadınlarda, kırsal yerleşim alanlarında yaşama ve kırdan kente göç etme ise çalışan kadınlarda daha yüksektir. Yapılan bir çalışmada, kırdan tarım sektöründe yoğunlukla ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların büyük şehirlere geldiklerinde iş gücü piyasalarının dışında kalarak ev kadını olmayı tercih ettikleri belirtilmektedir (İlkaracan, 1998: 2). Türkiye'deki illerin göç ve işsizlik istatistiklerine göre kümelenmesinin amaçlandığı bir çalışmada, illerin göç oranları ile işsizlik ve istihdam oranlarının mutlaka birlikte değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Atalay ve Öztürk, 2016, s. 521).

Tüm araştırmalarda da kentlerde yaşama oranı evli olmayanlarda, kırsal yerleşim alanlarında yaşama ve kırdan kente göç etme oranı evli olanlarda daha yüksektir. Kentlerde yaşama sağlık sigortası olan kadınlarda kırsal yerleşim alanlarında yaşama ve kırdan kente göç etme oranı ise sağlık sigortası olmayan kadınlarda daha yüksektir. Türkiye’de mikro ölçekte yürütölen bir çalışmada, gelir, konut, sağlık ve sosyal güvenlik açasından Türkiye’de nispi yoksulluk ve hayat standartları incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre, kırsal kesimlerde yaşayan ve nispi yoksulluk sınıfına giren hanelerde sağlık sigortası olan hane oranı %38, yeşil kartlı hane oranı %23 ve herhangi bir sağlık sigortası bulunmayan hane oranı %40 olarak belirlenmiştir. Aynı çalışmada kentlerde yaşayanların ise %42’si sağlık sigortalı, %20’si yeşil kartlı ve %38’nin de herhangi bir sağlık güvencesinin olmadığı tespit edilmiştir (Aydın, 2011, s. 201).

Ayrıca kentlerde yaşama, Batı Bölgesi’nde yaşayanlarda daha yüksektir. Kırdan yaşama ve kentten kıra göç etme Kuzey ve Doğu Bölgeleri’nde yaşayanlarda ve kırdan kente göç ise Batı ve Güney Bölgeleri’nde yaşayanlarda daha yüksektir. Yapılan bir çalışmada, Türkiye’de kentleşmenin bölgeler arasında farklı düzeylerde olduğu belirtilmektedir (Es ve Ateş, 2004, s. 217). Türkiye’de sanayileşme süreci doğrultusunda kırsal alanlardan daha gelişmiş kent merkezlerine doğru bir göç süreci meydana gelmektedir. Bu durum “kırsalın itişi-kentin çekiciliği” şeklinde ifade edilmektedir (Karabulut ve Polat, 2007; Bülböl ve Köse, 2010, s. 78). Diğer bir çalışmada da, TÜİK verileri üzerinden 2008-2012 yılları arasında iç göç değerlendirmesi yapılmış olup; İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara ve Batı Anadolu Bölgeleri en fazla göç alan bölgeler olarak belirlenmiştir. Aynı çalışmada Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Kuzey Doğu Anadolu, Orta Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgeleri göç veren bölgeler olarak ortaya konulmuştur (Karpata Çatalbaş ve Yazar, 2015, s. 101).

Genel olarak bakıldığında 1950’li yıllarda artış gösteren şehirleşme ve kentlere göçler, sanayileşmeyle paralel gerçekteşmemiştir. Daha çok kırsal alanda tarımda makineleşmeye gidilmesi, kırsal alanda artış gösteren işsizlik, kan davaları gibi sebeplerle kentleşme meydana gelmiştir (Sağlam, 2006, s. 37).

Dolayısıyla kentleşme gelişmiş ülkelerde olumlu birçok sonuç doğururken, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bazı sorunları ortaya çıkarabilmektedir. Bu çalışmada Batı Bölgesi'nde kentleşme daha yüksek bulunmakla birlikte, bu bölgelerde iç göçün yol açtığı sorunlar da oldukça fazladır. Göç edilen kentin ekonomik, sosyal ve fiziki dinamiklerine uyum sağlayabilmek, göçmenler için zor olabilmektedir. Bu sebeple, bu kişiler birçok sağlık sorunu ve psikolojik sorun yaşayabilmektedir. Genellikle kentlere göç eden ve ekonomik zorluklarla karşılaşabilen göçmenler, kentin çeperinde gecekondular ortamlarında kalabilmektedir. Bu bölgelerde suç oranları ve madde bağıllığı gibi birçok risk faktörü bulunabilmektedir. Çoğunlukla göçmenler eğitim, sağlık, güvenlik, barınma ve nitelikli gıdaya erişim gibi konularda dezavantaj yaşayabilmektedir. Bu sebeple genel olarak Türkiye için kentleşmenin yükselmesi olumlu değerlendirilmekle birlikte, iç göçü deneyimleyen kişilerin kentlere ekonomik, sosyal, psikolojik ve fiziki uyum sağlayabilmesi için göç politikaları ve sosyal politikalar zemininde atılması gereken adımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanda çalışan politika belirleyicilerin akademisyenler, araştırmacılar ve sosyal çalışmacılar gibi kentleşmenin yol açtığı sorunlara çözüm üretebilecek paydaşlarla işbirliği yapması beklenmektedir.

Türkiye'de ekonomik, sosyal, kültürel birçok sonuç ortaya çıkaran iç göçün genel dağılımının incelendiği bu çalışmanın daha sonraki çalışmalar için faydalı olacağı düşünülmektedir. Türkiye'nin 25 yıllık dönemdeki iç göç seyrinden hareketle, politika belirleyiciler göç konusunda sosyal politikalar geliştirebilirler. Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik konularında göçmenlerin durumunu detaylı bir şekilde ortaya koymaya yönelik yeni çalışmalar tasarlanabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akıncı, B., Nergiz, A., Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-83.
- Aksu, H., Sevil, Ü. (2010). Göç ve Kadın Sağlığı. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 133-138.
- Atalay, M., & Öztürk, Ş. (2016). Türkiye'deki İllerin Göç ve İşsizlik İstatistiklerine Göre Kümelenmesi. In 2nd International Congress on Applied Sciences: Migration, Poverty and Employment, 23-25 September, Konya, Turkey.
- Aydın, K. (2011). Gelir, Konut, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Açısından Türkiye'de Nispi Yoksulluk ve Hayat Standartları. *Business and Economics Research Journal*, 2(3), 189-206.
- Bahar, O., Korkmaz Bingöl, F. (2010). Türkiye'de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 43-61.
- Bülbül, S., & Köse, A. (2010). Türkiye'de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 39(1), 75-94.
- Catney, G. (2016). *Minority Internal Migration in Europe*. New York: Routledge.
- Çelik, F. (2006). İç Göçlerin İtici ve Çekici Güçler Yaklaşımı İle Analizi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27, 149-170.
- Dücan, E. (2016). Türkiye'de İç Göçün Sosyo-Ekonomik Nedenlerinin Bölgesel Analizi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 167-183.
- Es, M., & Ateş, H. (2004). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 48, 205-248.
- Fellmeth, G., Fazel, M., Plugge, E. (2016). Migration and Perinatal Mental Health in Women From Low-and Middle-Income Countries: A Systematic Review and Meta-Analysis. *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 124(5), 742-752.

- Ginsburg, C., Bocquier, P., Béguy, D., Afolabi, S., Augusto, O., Derra, K., Herbst, K., Lankoande, B., Odhiambo, F., Otiende, M., Soura, A., Wamukoya, M., Zabre, P., White, M.J., Collinson, M.A. (2016). Healthy or Unhealthy Migrants? Identifying Internal Migration Effects on Mortality in Africa Using Health and Demographic Surveillance Systems of the INDEPTH Network. *Social Science & Medicine*, 164, 59-73.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2019). Göç İstatistikleri. Erişim Tarihi: 25.07.2019, https://www.goc.gov.tr/icerik/goc-istatistikleri_363_378
- Güler, B. K., Özmen, A. Ö., & Saripek, D. B. (2015). İç Göç ve Kent ile Bütünleşme: Kocaeli İli Alan Araştırması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 5(2), 37-69.
- Güllüpinar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politigi ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
- Güreşçi, E. (2010). Türkiye'de Kentten-Köye Göç Olgusu. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(1), 77-86.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2006). Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tygona/TGYONA_rapor.pdf (Erişim Tarihi: 10.05.2017).
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması İleri Analiz Çalışması 2013. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA2013_ilerianaliz.pdf (Erişim Tarihi: 04.11.2017).
- Hecht, S., Yang, A. L., Basnett, B. S., Padoch, C., Peluso, N. L. (2015). People in Motion, Forests in Transition: Trends in Migration, Urbanization, and Remittances and Their Effects on Tropical Forests. http://www.cifor.org/publications/pdf_files/OccPapers/OP-142.pdf (Erişim Tarihi: 08.06.2017).
- Işık, Ş. (2009). Türkiye'de Eğitim Amaçlı Göçler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7(1), 27-37.
- İçduygu, A., Sirkeci, İ. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde İç Göç Hareketleri*. A. Berktaş (Ed.), 75 Yılda Köylerden Şehirlere, İstanbul: İş Bankası Tarih Vakfı.
- İlkkaracan, İ. (1998). Kentli Kadınlar ve Çalışma Yaşamı. *Bilanço 98: 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler*, 285-302.

- Kara, M. A. (2017). *Göç Yazıları: Kuramdan Alana Türkiye’de Göç*. Ankara: Kırmızı Çatı Cadde Kitabevi.
- Karabulut, K., & Polat, D. (2007). Türkiye’de Yaşanan Göç Olgusu Üzerine Bir Alt Bölge Uygulaması. 8. Türkiye Ekonometri ve İstatistik Kongresi, 24-25 Mayıs, Malatya.
- Karpat Çatalbaş, G., & Yazar, Ö. (2015). Türkiye’deki Bölgeler Arası İç Göçü Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analizi İle Belirlenmesi. *Alphanumeric Journal*, 3(1), 99-117.
- Karpat, K. H. (2003). *Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm: Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme*. Ankara: İmge Kitabevi.
- King, R., Skeldon, R. (2010). ‘Mind the Gap!’ Integrating Approaches to Internal and International Migration. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1619-1646.
- Lee, E. S. (1966). A Theory of Migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Niedomysl, T., Ernstson, U., Fransson, U. (2017). The Accuracy of Migration Distance Measures. *Population, Space and Place*, 23(1), 1-12.
- Nielsen, I., Nyland, C., Smyth, R., Zhang, M., Zhu, C. J. (2005). Which Rural Migrants Receive Social Insurance in Chinese Cities? Evidence From Jiangsu Survey Data. *Global Social Policy*, 5(3), 353-381.
- Özbay, F., Yücel, B. (2001). *Türkiye’de Göç Hareketleri, Devlet Politikaları ve Demografik Yapı. Nüfus ve Kalkınma: Göç, Eğitim, Demokrasi, Yaşam Kalitesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü.
- Pazarlıoğlu, M.V. (2007). İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(1), 121-135.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. *Türkiyat Araştırmaları*, 5, 33-44.
- Sağlık Bakanlığı. (2007). Türkiye’de Sağlığa Bakış, Erişim Tarihi:15.10.2017, http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/200708281545440_sagligabakis20.pdf
- Sayın, Y., Usanmaz, A., Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 1-13.

- Skeldon, R. (2017). International Migration, Internal Migration, Mobility and Urbanization: Towards More Integrated Approaches. <http://www.un.org/en/development/desa/population/events/pdf/expert/27/papers/II/paper-Skeldon-final.pdf> (Erişim Tarihi: 15.07.2017).
- Tacoli, C. (2011). Not only Climate Change: Mobility, Vulnerability and Socio-Economic Transformations in Environmentally Fragile Areas in Bolivia, Senegal and Tanzania, Erişim Tarihi: 12.12.2017, <http://pubs.iied.org/pdfs/10590IIED.pdf>
- Tezcan, S., Eryurt, M.A. (2006). Türkiye'de İç Göç ve Çocuk Sağlığı. *Nüfusbilim Dergisi*, 28-29, 15-28.
- Tümtaş, M. S., Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekânsal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). Göç İstatistikleri, Erişim Tarihi: 25.04.2018, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067
- Uluslararası Göç Örgütü. (2005). Internal Migration and Development: A Global Perspective, Erişim Tarihi: 22.04.2018), <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/68.pdf>
- Uluslararası Göç Örgütü. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Hukuku*. (B. Çiçekli, Çev.) İstanbul: Littera Çeviri ve Dil Hizmetleri.
- Virupaksha, H. G., Kumar, A., Nirmala, B. P. (2014). Migration and Mental Health: An Interface. *Journal of Natural Science, Biology, and Medicine*, 5(2), 233-239.
- Yalçın, C. (2004). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

